

Pomaci u strukturi radnih mjesta u Europi za vrijeme Velike recesije

Sadržaj

Uvod

Europa, zajedno s većinom razvijenog svijeta, i dalje snosi posljedice Velike recesije koja je trajala od 2008. do 2009. godine. Posljedice su posebno teške na tržištu rada. Pet milijuna manje ljudi nalazilo se u plaćenom zaposlenju u EU27 u drugom tromjesečju 2010. godine u odnosu na drugo tromjesečje 2008. godine. Ovo izvješće opisuje učinak recesije na strukturu zaposlenosti u smislu zanimanja i sektora u EU27 na sveukupnoj i nacionalnoj razini. Učinak se promatra iz kvantitativne perspektive (identificiranjem pomaka na razinama zapošljavanja) i kvalitativne perspektive (pokazuje kako su pomaci na razinama zaposlenosti raspodijeljeni u spektru naknada). Ovo je prvo izvješće objavljeno kao dio europskog praćenja poslova Eurofounda (Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta). Sljedeće izvješće krajem 2011. godine nastavit će analizu izvješća od sredine 2011., kako oporavak tržišta rada bude postajao (nadamo se) sve sigurniji.

Politički kontekst

EU-ova strategija pametnog, održivog i sveobuhvatnog razvoja pod nazivom 'Europa 2020', uključuje predanost poticanju visoke razine zaposlenosti i produktivnosti. To podrazumijeva ponovno isticanje prije postavljenih ciljeva Lisabonske strategije: 'veći broj i bolja radna mjesta'. Više radnih mjesta potrebno je zbog smanjenja velikog povećanja nezaposlenosti koje prati financijsku krizu. Rast zaposlenosti također je važan ako Europa želi ostvariti svoj cilj od 75% stope zaposlenosti do 2020. godine, za one u dobi između 20 i 64 godina. (U 2010. godini stopa zaposlenosti za ovu skupinu bila je 68,6%.) Osim toga, potrebna su kvalitetnija radna mjesta (u smislu obuke, sadržaja znanja i uvjeta zapošljavanja), ako Europa želi poboljšati razinu svoje produktivnosti - ključ postizanja konkurentnih izazova sve multipolarnijeg

svijeta, a time i održavanja i poboljšanja životnih uvjeta.

Gledano unazad, Europa je doživjela nešto poput čuda u stvaranju radnih mjesta od kasnih 1990-ih do početka recesije u 2008. godini. Stvoreno je preko 20 milijuna novih radnih mjesta u nešto više od deset godina: to je u apsolutnom i relativnom smislu više nego je stvoreno u SAD-u. Iako ciljevi Lisabonske strategije u vezi zapošljavanja nisu ispunjeni, ostvaren je značajan napredak u podizanju razine zaposlenosti i borbe protiv nezaposlenosti. S druge strane, pojavljuju se zabrinutosti slične onima koje su već prije izražavane u SAD-u, a odnose se na kvalitetu radnih mjesta. Percepcija je da su mnoga nova radna mjesta slabo plaćena ili su to radna mjesta bez perspektive te je nedovoljno onih koji potiču intenzivno znanje i povećanja produktivnosti. Je li rast zaposlenosti ostvaren na račun kvalitete posla?

Prijašnji rad Eurofounda primjenjuje jednostavnu metodu analize - prvi ju je razvio Joseph Stiglitz - u cilju pružanja empirijskog odgovora na to pitanje. Podjelom zapošljavanja na pojedine 'poslove' (određeno zanimanje u određenom sektoru - na primjer, medicinska sestra u zdravstvu ili prodavačica u maloprodaji - i podjelom radnih mjesta u smislu satnice (kao proxy posla kvalitete), uočava se koncentracija porasta i pada u 'dobrim', 'osrednjim' ili 'slabo' plaćenim poslovima. Ova analiza proučava razvoj tržišta rada u 23 zemlje članice između 1995. i 2006. godine.

- Glavni je zaključak da je rast zaposlenosti naginjao prema relativno bolje plaćenim poslovima.

- Također je utvrđeno da je rast zaposlenosti najslabiji u distribuciji srednjih plaća, povezano s dugoročnim padom u proizvodnji. Porast u najniže plaćenim radnim mjestima bio je nešto veći.
- Naposljedku, struktura se razlikuje na nacionalnoj razini, ukupni EU podaci pružili su djelomičnu potporu strukturama 'sužavane sredine' prethodno utvrđenim na američkim i britanskim tržištima rada.

Ključni nalazi

Ovaj izvještaj - *Pomaci u strukturi radnih mjesta u Europi za vrijeme Velike recesije* - koristi podatke europske radne snage za analizu promjena struktura asimetrično polariziranog zapošljavanja, spomenutih u Eurofoundovim ranijim djelima, ustrajalih tijekom razdoblja intenzivnog propadanja radnih mjesta (između drugog tromjesečja 2008. i drugog tromjesečja 2010. godine).

- Iako se jasno razlikuje u smislu rezultata zapošljavanja, postojao je sličan obrazac u prethodnim desetljećima, u smislu raspodjele zaposlenosti preko strukture plaća na sveukupnoj EU razini. Čini se kako je recesija ubrzala prijašnje trendove.
- Oštri gubitci u području nisko-srednjih i srednje-plaćenih radnih mjesta, posebice u građevinarstvu i proizvodnji, naglašavaju polarizaciju strukture zaposlenosti.
- Čak i u razdoblju intenzivnog propadanja radnih mjesta, zapošljavanje je i dalje raslo u najbolje plaćenim poslovima. Kao i u prethodnom desetljeću, rast zaposlenosti u području gornje razine plaća (top 20% spektra plaća) postojao je uglavnom zbog povećanja radnih mjesta pružanja tzv. 'usluga intenzivnog znanja' (KIS). To uključuje kako javne službe (uglavnom u obrazovanju i zdravstvu) tako i privatne usluge (poslovne usluge). Tijekom recesije, povećala se relativna važnost javnih službi za rast zaposlenosti.
- Na razini država članica, promatrana su tri glavna obrasca zapošljavanja tijekom recesije: nadogradnja (rast zaposlenosti naginje prema vrhu raspodjela plaća), polarizacija (rast zapošljavanja na donjim i gornjim krajevima spektra plaće, ali zadržavanje u sredini) i umanjenje (propadanje radnih mjesta je veće u području bolje plaćenih poslova, dok su slabije plaćeni poslovi prikazivali porast ili samo relativno mali pad).
- Žene su bolje prošle na tržištu rada nego muškarci u vrijeme recesije, u kvalitativnom i kvantitativnom smislu. Tijekom krize, četiri 'muška' radna mjesta izgubljena su za svako jedno 'žensko' radno mjesto. Nekoliko izvora - uglavnom visoke kvalitete – prikazuju rast zaposlenosti u žena – radna mjesta u zdravstvu i obrazovanju.
- Razina zaposlenosti starijih radnika ostala je iznenađujuće visoka tijekom krize; međutim, razina ključne dobi radnika (onih u dobi između 30 i 49 godina) i - posebice - mlađih radnika, teško je pogođena. Tijekom recesije došlo je do značajnog porasta zaposlenosti među onima u dobi između 50 i 64 godine - 1,7 milijuna novih radnih mjesta. Ovaj rast zaposlenosti dogodio se u cijelom spektru plaća, ali naginje prema najbolje plaćenim radnim mjestima. Mlađi radnici (oni u dobi do 30 godina), izgubili su radna mjesta u svim spektrima plaća.
- Slika je bila mješovita u smislu statusa zapošljavanja. U ranoj fazi recesije zabilježeni su gubitci u povremenim poslovima, međutim, veći dio rasta zaposlenosti od 2009. nadalje odnosio se na upravo na povremena zaposlenja, iako je takav rast uključivao uglavnom niže plaćene poslove. Zaposlenje s nepunim radnim vremenom proširilo se diljem spektra plaća, pri čemu su prihodi više-manje jednako raspoređeni između muškaraca i žena. Novo zapošljavanje muškaraca na pola radnog vremena pojavljuje se prvenstveno u slabije plaćenim poslovima, npr. u poljoprivredi i prehrambenoj industriji, dok je više od dvije trećine rasta u zapošljavanju žena na pola radnog vremena uočeno u bolje plaćenim poslovima - u obrazovanju, zdravstvenoj i stručnoj službi.

Dodatne informacije

Za detaljnu analizu pregledajte cijelo izvješće *Pomaci u strukturi radnih mjesta u Europi tijekom Velike recesije*, na web stranici: www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1141.htm

John Hurley, znanstveni direktor
joh@eurofound.europa.eu